

A kérdések jelentésének formális modellezése és a "tűnődő" kérdések

Gyuris Beáta
gyuris.beata@nytud.mta.hu

2014. május 6.
PTE BTK — SIGNUM csoport

MONDATFAJTÁK – DENOTÁCIÓK – BESZÉDAKTUSOK 1

Sadock – Zwicky 1985:

"It is in some respects a surprising fact that most languages are similar in presenting three basic sentence types with similar functions and often strikingly similar forms. These are the declarative, interrogative and imperative." (160)

(1) a. *You have read this.* [kijelentő]

b. *Have you read this?* [kérdő]

c. *Read this!* [felszólító]

► Ezek az újnevezett formai típusok. Pl. a kérdő mondatoknak formai szempontból kétféle típusával lehet találkozni, bár a ezeknek a jelentése és használata nem különbözik.

Sadock, Jerry, and Arnold Zwicky. 1985. "Speech Act Distinctions in Syntax." Pp. 155-196 in *Language Typology and Syntactic Description. Vol. 1*, edited by Timothy Shopen. Cambridge: CUP.

MONDATFAJTÁK – DENOTÁCIÓK – BESZÉDAKTUSOK 2

Sadock – Zwicky 1985:

"As a first approximation, these three types can be described as follows: The **declarative** is subject to judgements of truth and falsehood. It is used for making announcements, stating conclusions, making claims, relating stories, and so on. The **interrogative** elicits a verbal response from the addressee. It is used principally to gain information. The **imperative** indicates the speaker's desire to influence future events. It is of service in making requests, giving orders, making suggestions, and the like." (160)

MONDATFAJTÁK – DENOTÁCIÓK – BESZÉDAKTUSOK 3

Az egyes mondatfajták (formai típusok) halmazai alkotják az ún. *mondatmódokat* (sentence moods). A halmazok elemeihez egyforma

(i) a denotáció-típus:

propozíciók [kij]

propozíciók halmazai [kér]

tulajdonságok / modalizált proposíciók [felsz]

(ii) és a default illokúció-típus tartozik:

kijelentés [kij]

kérdő aktusok [kér]

felszólító aktusok [felsz]

➤ Megkülönböztetés:

interrogative (sentence) – question denotation – question act

További irodalom a mondatfajták formai, jelentéstani és pragmatikai tulajdonságaihoz:

König, Ekkehard, and Peter Siemund. 2007. "Speech Act Distinctions in Grammar." Pp. 276-324 in *Language Typology and Syntactic Description. Vol. 1*, edited by Timothy Shopen. Cambridge: CUP.

König, Ekkehard, and Peter Siemund. 2013. "Satztyp und Typologie." Pp. 846-873 in *Satztypen des Deutschen*, edited by Jörg Meibauer, Markus Steinbach, and Hans Altmann. Berlin: de Gruyter.

Gärtner, Hans-Martin and Beáta Gyuris 2012. Pragmatic markers in Hungarian: Some introductory remarks. *Acta Linguistica Hungarica* 59(4): 387-426.

VAJON: FORMAI JELLEMZŐK AZ IRODALOMBAN 1

Temesi 1961:

„Érdeklődő, kérdő szándékunkat nyomatékosítja a *vajon*, az *-e*:
„*Vajjon merre futhattak?*” [...]; *Hallja-e az özvegy e vadászai lármát...?*
[...] – Ezeket kérdőszóknak is nevezzük.” (261)

- Formai és jelentéstani kritériumok keverése!
- A *vajon* a kérdő mondat létrehozásához szükséges, vagy valamilyen sajátos jelentéstöbbletet ad formailag már kérdőnek számító mondatokhoz?
- A *vajon* és az *-e* szerepe azonos?

Temesi M. 1961. A módosítószók. In: Tompa József (szerk.): *A mai magyar nyelv rendszere - Leíró nyelvtan I.* Akadémiai Kiadó, 260-262.

VAJON: FORMAI JELLEMZŐK AZ IRODALOMBAN 2

Kugler 1998:

„2.0 A partikulák csoportjai [...]

2.1.0.A modális-pragmatikai partikulák [...]

2.1.1.A modális alapérték jelölői [...]

A) Szerepük az, hogy a mondatban jelöljék a beszélői viszony alapvető kategóriáit: a beszélő tudni szeretné, hogy valami fennáll-e vagy sem; a beszélő kívánja, hogy valami bekövetkezzék stb. [...] **Az eldöntendő kérdés** egy mondatfajta, tehát szintaktikai kategória. Ennek **kötelező eleme a kérdő intonáció vagy az -e partikula**, ezek tehát a modális alapérték létrehozásához is nélkülözhetetlenek. Hasonló szerepet töltenek be a **vajon**, *ugye* partikulák.” (216)

► A *vajon* és az *-e* szerepe azonos? Alárendelő kérdő mondatokban?

Kugler Nóra: A partikula. *Magyar Nyelvőr* 122: 214-219. 1998.

VAJON: FORMAI JELLEMZŐK AZ IRODALOMBAN 3

Kenesei 1992:

„Mind a kiegészítendő, mind az eldöntendő kérdésben [...] tetszőleges helyen fordulhat elő az egyébként nem kötelező *vajon* szó, amelyet ezért szabad szintagmának tekintünk.” (691)

[(44b)] Kíváncsi vagyok, *vajon* Jakab (v) mikor jön (v) meg (v).

[(45b)] Kíváncsi vagyok, *vajon* Jakab (v) megjön-e (v) időben (v) a nyitásra (v).

► Tehát a *vajon* nem tehet valamely mondatot kérdővé.

Kenesei István 1992. Az alárendelt mondatok szerkezete. In: Kiefer F. (ed.) Strukturális magyar nyelvtan I. Mondattan. Budapest, Akadémiai Kiadó

VAJON: FORMAI JELLEMZŐK AZ IRODALOMBAN 4

Kálmán 2001:

„De vajon [sic!] hogyan tudnánk meghatározni azokat a mondatokat, amelyek kérdések? Az első meghatározásunk mondattani jellegű: a **vajon szó csak kérdő mondatban** fordulhat elő, a topik mezőben vagy az állítmányi részben:”

- [(1)] a. Péter tegnap (vajon) verset is mondott?
Péter tegnap (vajon) verset is mondott-e?
Péter tegnap (vajon) mit csinált?

b. Péter (tegnap) mit csinált vajon? (98)

Kálmán László (szerk.) 2001. Magyar leíró nyelvtan. Mondattan I. 2001.
[A fejezet Trón Viktor munkája.]

VAJON: TOVÁBBI FORMAI JELLEMZŐK 1

► TESZT: A MONDATFAJTÁK ÉS A VAJON KOMPATIBILITÁSA

- Felszólító mondatok:

(2) (**Vajon*) *nyisd* (**vajon*) *ki* (**vajon*) *az ablakot* (**vajon*)!

- Felkiáltó mondatok:

(3) (**Vajon*) *hogy megnőtt* (**vajon*) *ez a gyerek* (**vajon*)!

VAJON: TOVÁBBI FORMAI JELLEMZŐK 2

► A *vajon* pozíciói a mondathatározókéival azonosak. Viszont bizonyos mondathatározókat meg kell előznie:

(4) *(Vajon) szükségszerűen (*vajon) elromlik az idő hétvégére?*

VAJON: JELENTÉSTANI JELLEMZŐK AZ IRODALOMBAN 1

Czuczor - Fogarasi 1874:

„kérdő indulatszó, mely különösen kíváncsiságra, tudvágyra mutat”.
(745)

Ferenczy 1964:

„a magában tűnődő ember kíváncsiságát fejezi ki” (*Vajon játszott volna?*) (246)

Czuczor G. - Fogarasi J. 1874. *A magyar nyelv szótára VI.* Athenaeum, Bp.

Ferenczy G. 1964. *Nyelvművelő levelek.* Gondolat, Bp.

VAJON: JELENTÉSTANI JELLEMZŐK AZ IRODALOMBAN 2

Péteri 2002:

azt fejezi ki, hogy a beszélő valamelyik lehetséges választ preferálja, pl. [...] eldöntendő kérdések esetén a várt válasz pozitív. (*De vajon az eget nézi-e?*) (215-16)

Péteri A. 2002. *Abtönungspartikeln im deutsch-ungarischen Sprachvergleich*. ELTE BTK, Bp.

VAJON: JELENTÉSTANI JELLEMZŐK AZ IRODALOMBAN 3

Pólya 2006:

„az eredetileg feleletet váró kérdő mondatba belépve a *vajon* a mondatot úgy változtatta meg, hogy az **a beszélő kételyét, tűnődését továbbra is kifejezve nem várt feleletet**” (126)

(5) *Ky volna valyon az bekesegnek angýala ky természet
ellen nem sirna holoth az istennek fya természet ellen
kent zenved* (Winkler kódex)

► Fontos eredmény, mert a korábbi nyelvtörténeti irodalom szerint először az eldöntendő kérdések formai jelölője volt (ami Pólya szerint nem felel meg a tényeknek).

Pólya K. 2006. Észrevételek a *vajon* történetéhez, In: Büky L. - Forgács T. (szerk.), A nyelvtörténeti kutatások újabb eredményei IV. JATE Press, Szeged, 125-31.

VAJON: JELENTÉSTANI JELLEMZŐK AZ IRODALOMBAN 4

Schirm 2011:

A rendelkezésünkre álló adatok tehát azt mutatják, hogy a 16. század első negyedében **a vajon már képes volt különféle, egymástól eltérő funkciók kifejezésére.**" (70)

► Homonímia?

„a *vajon* nem igazi információt kér, használatával a kérdező azt jelzi, hogy épp a mondottak ellentétét gondolja, vagyis a *Vallyonsky ment volna o elolleh el* mondat a 'senki nem ment volna o elolleh el' kijelentéssel egyenértékű." (69)

Schirm Anita 2011. A diskurzusjelölők funkciói: a *hát*, az *-e* és a *vajon* elemek története és szinkrón státusza alapján. Doktori dissz., SZTE, Szeged.

VAJON: JELENTÉSTANI JELLEMZŐK AZ IRODALOMBAN 5

► Összegzés: mit fejezhet tehát ki a szerzők szerint a vajon?

- a beszélő nyomatékos érdeklődését (Temesi)
- a beszélő magában tűnődését (Ferenczy, Pólya)
- az egyik válasz iránti preferenciát* (Péteri, Schirm)

*Retorikai kérdés = indirekt módon kifejezett állítás (Meibauer 1986):

- eldöntendő kérdés esetén: ellentétes polaritású állítás (*Van ennek értelme?* → *Nincs ennek értelme.*)
- kiegészítendő kérdés esetén: negatív állítás (*Ki jár arra?* → *Senki nem jár arra.*)

Meibauer, Jörg. 1986. *Rhetorische Fragen*. Tübingen: Niemeyer.

NÉHÁNY PÉLDA 1

- (6) [Kontextus: A rég nem látott barátjával, B-vel találkozik az utcán:]
A: (*#Vajon*) *hogy vagy?*
- (7) [Kontextus: A nyomozó B elkövetőhöz:]
A: (*#Vajon*) *hogy hívják magát?*
- (8) [Kontextus: A a Déli Pályaudvaron kérdezi az információsfülkében ülő B alkalmazottat:]
A: (*#Vajon*) *mikor megy a következő vonat Pécsre?*
- (9) (*# Megkérdezhetem, hogy*) *vajon mennyit keres Kovács?*

NÉHÁNY PÉLDA 2

(10) A: *Hallottál mostanában Mariról valamit?*

B: *Sajnos nem.*

A: *#(Vajon) még mindig Szegeden dolgozik?*

➤ A fenti kontextusban a *vajon* jelenléte nemcsak, hogy lehetséges, hanem szükséges is!

(Lehetséges átfogalmazás: *Csak az érdekelt volna, hogy még mindig Szegeden dolgozik-e.*)

NÉHÁNY PÉLDA 3

(10) *Van-e vajon más választása Magyarországnak, mint az Unióhoz való csatlakozás?* (Magyar Nemzeti Szövegtár)

- ▶ Nyilvánvaló, hogy (10) szándékolt interpretációja az, hogy Magyarországnak nincs más választása...
- ▶ Miért nem a retoricitást jelöli akkor a *vajon*?

(11) [Kontextus: B, aki A kollégája, rendszeresen adja neki az utasításokat. A ezt megelégteli:
(#Vajon) Mióta vagy te a főnököm?

- ▶ Ha van olyan „tisztá” retorikai kérdés, amelyben a *vajon* nem fordulhat elő, a *vajon* nem lehet felelős a retorikaikérdés-olvasatért!

SEARLE 1969 BESZÉDAKTUSELMÉLETE 1

„*Question*

a) Propositional content:

Any proposition or propositional function

b) Preparatory:

1. **S does not know 'the answer'**, i.e., does not know if the proposition is true, or, in the case of the propositional function, does not know the information needed to complete the proposition truly (but see comment below)

2. It is **not obvious to both S and H that H will provide the information** at that time without being asked

c) Sincerity:

S wants the information

d) Essential:

Counts as an attempt to elicit this information from *H*.”

SEARLE 1969 BESZÉDAKTUSELMÉLETE 2

Comment: There are two kinds of questions (a) real questions, (b) exam questions. In real questions *S* wants to know (find out) the answer; in exam questions, *S* wants to know if *H* knows." (66)

► Searle elméletében a kérdő aktusok a kérő aktusok alkategóriáját alkotják (69). Van alapja annak az elgondolásnak, hogy a kérő aktusok jellemzői öröklődnek a kérdő aktusokra is.

Searle, John. 1969. *Speech Acts*. Cambridge: CUP.

SEARLE 1969 BESZÉDAKTUSELMÉLETE 3

„*Request*

a) Propositional content:

Future act A of H.

b) Preparatory:

1. H is able to do A. S believes H is able to do A.

2. It is not obvious to both S and H that H will do A in the normal course of events of his own accord.

c) Sincerity:

S wants H to do A.

d) Essential:

Counts as an attempt to get H to do A.” (66)

SEARLE 1969 BESZÉDAKTUSELMÉLETE 4

A kérés 1. előkészületi feltételéből levezethető a kérdések egy 3., specifikusabb előkészületi feltétele:

Preparatory 3: **H is able to do provide the answer** (provide the information). S believes H is able to provide the answer (provide the information).

A kérdő illokúciós típus elemzését a fenti kiegészítéssel tárgyalja Rakić (1984:693) és Brown & Levinson (1987:156).

Brown, Penelope, and Stephen Levinson. 1987. *Politeness*. Cambridge: CUP.

Rakić, Stanimir. 1984. "Serbo-Croatian Yes/No-Questions and Speech Acts." *Journal of Pragmatics* 8:693-713.

SPECIÁLIS KÉRDÉSEK AZ IRODALOMBAN 1

Számos szerző felhívja a figyelmet arra, hogy a standard kijelentő mondatok akkor is gyakran használhatók, ha az 1-3 előkészületi feltételek közül egy vagy több nem teljesül (vizsgakérdések, retorikai kérdések, „expository questions”, indirekt kérések, stb.) (pl. Kiefer 1981)

Kiefer, Ferenc. 1981. "Questions and Attitudes." Pp. 159-176 in *Crossing the Boundaries in Linguistics*, edited by Wolfgang Klein and Willem Levelt. Dordrecht: Reidel.

SPECIÁLIS KÉRDÉSEK AZ IRODALOMBAN 2

Az irodalomban több helyen előkerülnek a „választ nem váró” kérdések:

- Lyons (1977:755): „distinction between asking a question of someone and simply posing the question (without necessarily addressing it to anyone).”
- Maynard (1995): „questions that seek no answers”: „doubt” + „inquisition”
- Jang (1999): „self-answering questions”
- Wilson and Sperber (1988): „speculative questions”
- Rakic (1984): „dubitative questions”
- Oppenrieder (1989): „deliberative questions”
- Littell, Matthewson and Peterson (2010): „conjectural questions” (≠ rhetorical questions)

A VAJON INTERPRETÁCIÓJA: JAVASLAT

A normál kérdő mondatokkal ellentétben, amelyek

- a beszélőnek a válasszal kapcsolatos tanácsstalanságát (Searle előkészületi + őszinteségi feltételei) és
- a válaszadásra való felszólítását (Searle őszinteségi + lényegi feltételei)

kommunikálják,

a *vajon* használata egy mondatban a válaszadásra való felszólítás felfüggesztését jelzi.

Az ilyen kérdéseket *reflective* (reflektív, tűnődő) kérdéseknek fogjuk nevezni.

VAJON: SZÓJELENTÉS ÉS MONDATBELI INTERPRETÁCIÓ

- ▶ A *vajon* eredete:
 - a *van* ige kötőmódú (irodalomban gyakran: felszólító módú) alakja
→ *legyen*
- ▶ Jelenlegi jelentés kialakulása (javaslat, Gärtner-Gyuris 2007):
 - a *vajon* egy **modális jelentéskomponenst** ("lehet"/"legyen") vezet be, amely **„kitágítja” a jelentést** (widening):
$$\llbracket \text{Ki a gyilkos?} \rrbracket = \{ \{w_1, w_4\}, \{w_2, w_5\}, \{w_3, w_6\} \}$$
$$\llbracket \text{Ki lehet a gyilkos?} \rrbracket = \{ \{w_1, \dots, w_6\} \}$$
 - a modális kifejezés **a választ nyilvánvalóvá/triviálissá teszi**: ezáltal kevésbé valószínű, hogy információkérésre irányul.

Gärtner-Gyuris 2007. Interpreting *vajon*. ICSH New York, előadás.

A VAJON AZ ALÁRENDELŐ TAGMONDATOKBAN 1

►Ha a *vajon* az illokúció tulajdonságát befolyásolja, akkor azt várjuk, hogy alárendelő mondatokban nem jelenhet meg:

(12) *Mit nem tudsz, hogy (*vajon) ki jön el a partyra?*

(13) **Mit hittél, hogy vajon kit kinek mutatnak be?*

(14) **Mit nem tudott Elvira, hogy vajon kiről mit állítottak?*

A VAJON AZ ALÁRENDELŐ TAGMONDATOKBAN 2

➤ Dalmi (2013: 176, 180, 181) szerint (13), (14) és (15) grammatikus!

➤ ugyanakkor a következő mondatok nem rosszak:

(15) *Önök mit gondolnak, Hubner Irma vajon melyik márkát választotta?*

(16) *. . . a pedagógusoktól azt kérdeztük meg, vajon mennyire elégedettek a tantervekkel.*

➤ (15): „kettőspontos stílus”, vö: *Önök tudják, H. I. (#vajon) melyik...*

➤ (16)?? a mondat azt akarja kifejezni, hogy válaszolniuk kellett...

Dalmi, G. 2013. The freezing principle in Hungarian polarity, non-polarity, and multiple wh-questions. In: Ch. M. Slavesen and H. P. Helland (eds.) *Challenging Clitics*. John Benjamins, 159-185.

A VAJON ÉS A RETORIKAI KÉRDÉSEK 1

A *vajon*-ról eddig mondottakkal hogyan fér össze az a tény, hogy a partikula egyes mondatokban a retorikai kérdés interpretációt látszik jelölni?

(17) *Van-e vajon más választása Magyarországnak, mint az Unióhoz való csatlakozás?* (MNSZ)

(18) [Kontextus: B hatalmas bevásárlószatyrokkal érkezik haza.]

A: *Hol voltál?*

B: *Na, vajon hol?*

A VAJON ÉS A RETORIKAI KÉRDÉSEK 2

Interpretációs mechanizmus:

- A retorikaikérdés-olvasat **nem kötelező.**
- **H ismerni** véli a kérdésre adható **választ, azt triviálisnak** is gondolja, nemcsak a maga, hanem B számára is.
- **H szerint a beszélő nem azért mondta ki a kérdő mondatot, hogy kifejezze, érdekli a kérdésre adható válasz, hanem azért, hogy annak eljátszása révén, hogy érdekli a válasz, ráirányítsa H figyelmét a válaszra.**
- Amennyiben H nem gondolja, hogy a *vajon*-os kérdésre adható válasz triviális, a retorikaikérdés-interpretáció nem hívódik elő.

A VAJON ROKONAI

- német: *ob/W* + (*wohl*) + mondatvégi ragozott ige*
- dán: *mon*
- izlandi: *ætli*
- svéd: *månne*
- finn: *ko-han***
- román: *oare****
- koreai: *na/ka*

*Truckenbrodt, H. 2004. Zur Strukturbedeutung von Interrogativsätzen. *Linguistische Berichte* 199: 313-350.

**Luukko-Vinchenzo, Leila. 1987. "Entscheidungsfragesätze im Finnischen. Mit einem Exkurs ins Deutsche." Pp. 125-139 in *Satzmodus zwischen Grammatik und Pragmatik*, edited by Jörg Meibauer. Tübingen: Niemeyer.

***Farkas, D. - K. Bruce 2009. On Reacting to Assertions and Polar Questions. *Journal of Semantics* 27: 81-118.

A FINN –HAN 1

(19) *Tuleekohan Pekka?* 'Vajon jön Pekka?'

"Anders als bei der Verwendung eines Entscheidungsfragesatzes [. . .] besteht im Beispiel [(19)] für den Hörer **keine Antwortverpflichtung**. Der hier verwendete Fragesatztyp - ein deliberativer Fragesatz - kann auch als Selbst-Frage gestellt werden [. . .]" (Luukko-Vinchenzo 1987:128).

"Diese Kombination [-ko+han] ist stets ein modusunterscheidendes Merkmal im Finnischen, denn sie ist in den mit Antwoarterwartung verbundenen Entscheidungsfragesätzen ausgeschlossen [. . .]" (ibid.).

A FINN –HAN 2

- ▶ Érdekes különbség a magyar *vajon* és a finn *-han* között az ún. „udvarias vásárlói kérdések” tekintetében:

Luukko-Vinchenzo 1987:128:

- (20) *Onkohan Teillä nauvoja?*
'Árulnak maguk (#vajon) szöget?'

A NÉMET OB + (WOHL) + VL KÉRDŐ MONDATOK

Truckenbrodt 2004:

- (21) a. VC-Interrogativsatz WILL(S, A, WEIB(S&A, Q))
b. *Singt Maria?* WILL(S, A, WEIB(S&A, ob-Maria-singt))
„A beszélő a hallgatót felszólítja, hogy tegye közös tudássá azt, hogy Mária énekel-e.”
- (22) a. VL-Interrogativsatz WILL(S, WEIB(S, Q))
b. *Ob Maria singt?* WILL(S, WEIB(S, ob-Maria-singt))
„A beszélő tudni akarja, hogy Mária énekel-e.”

► Probléma: (22a) a retorikai kérdéseket is jól modellezi, de azok nem fejezhetők ki VL-lel! (↔ *vajon*)

Truckenbrodt, H. 2004. Zur Strukturbedeutung von Interrogativsätzen. *Ling. Berichte* 199: 313-350.

NÉMET *OB/W* + (*WOHL*) + VL VS. VAJON 1

► indirekt kérésként való használat:

(23) *Ob Du mir wohl (mal) die Tür öffnen könntest?*

Wegen Abwesenheit der Answerterwartung "lassen sich die an sich schon indirekten und höflichen Aufforderungen in Fragesatzform durch die Verwendung von *ob*-Sätzen noch vorsichtiger und höflicher formulieren." (Oppenrieder 1989:182)

(24) *Vajon kinyitnád az ajtót?* - csak ironikusan értelmezhető!

Oppenrieder, Wilhelm. 1989. "Selbständige Verb-Letzt-Sätze: Ihr Platz im Satzmodussystem und ihre intonatorische Kennzeichnung." Pp. 163-244 in *Zur Intonation von Modus und Fokus im Deutschen*, edited by Hans Altmann, Anton Batliner, and Wilhelm Oppenrieder. Tübingen: Niemeyer.

NÉMET *OB/W* + (*WOHL*) + *VL VS. VAJON 2*

► **indirekt felszólításként** való használat:

(25) *Ob du wohl den Mund hältst!*

(26) *Ob hier wohl gleich Ruhe herrscht!*

„Mindestens in ihren nicht-intonatorischen Merkmalen gleichen diese Sätze den deliberativen /ob/-Fragesätzen. Von der Funktion her handelt es sich aber um Aufforderungen, sogar um sehr starke, ultimative.“
(Oppenrieder 1989: 190)

(27) *#Vajon befognád a szádat?*
ironikus, erőltetett!

A REFLEKTÍV KÉRDÉSEK FARKAS-BRUCE (2010) ELMÉLETÉBEN

„Here, we mention another non-default question, special in that it indicates that settling the issue is not necessarily a projected conversational future and therefore that **answering the question is optional**. In Romanian, such questions are signalled by the presence of the particle *oare*:

[(28)] *Oare Petru a sosit deja?* 'Has Peter arrived already?' (97)

Farkas, Donka & Kim Bruce 2010. "On Reacting to Assertions and Polar Questions." *Journal of Semantics* 27:81-118.

FARKAS-BRUCE 2010: A MODELL ELEMEI 1

- a) a cg („common ground”) halmaz, amely olyan proposíciókból áll, amelyek igazsága mellett az összes résztvevő elkötelezte magát („shared discourse commitments”)
- b) minden x résztvevőhöz egy DC_x halmaz, amely azokat a proposíciókat tartalmazza, amelyek mellett x nyilvánosan elkötelezte magát, de amelyek még nincsenek a cg -ben
- c) mondatforma + jelentés párok listája: *Asztal*
- d) a ps halmaz („projected set”), amely a projektált jövőbeni cg -ket tartalmazza

"The **Table** records what is 'at issue' in the conversation. **When the Table is not empty**, the **immediate goal** of the conversation is to **empty** it, that is, to settle the issue at hand" (87)

FARKAS-BRUCE 2010: A MODELL ELEMEI 2

"A conversation is in a *stable state* when its Table is empty;" (ibid.).

"The *canonical way of removing an issue* from the Table is to reach a discourse state in which the *issue* is *decided*. A proposition p is decided relative to a common ground cg if and only if p follows from the cg or if $\neg p$ follows from the cg ." (ibid.).

FARKAS-BRUCE (2010): A MODELL ELEMEI 3

Egy A beszélő által asszertívan használt **kijelentő mondat** S a következő kontextusváltozást idézi elő:

K_1 : initial context state

A	Table	B
Common Ground s_1		Projected set $ps_1 = \{s_1\}$

K_2 : A asserted 'Sam is home' relative to K_1

A	Table	B
p	$\langle \text{'Sam is home' [D]; } \{p\} \rangle$	
Common Ground $s_2 = s_1$		Projected set $ps_2 = \{s_1 \cup \{p\}\}$

FARKAS-BRUCE (2010): A MODELL ELEMEI 4

Egy S default eldöntendő kérdés általi kontextusváltoztatás:

K_4 : 'Is Sam home?' elhangzik a K_1 kezdő input kontextusban

A	Table	B
	$\langle 'Sam\ is\ home' [I]; \{p, \neg p\} \rangle$	
Common Ground s_1	Projected set $ps_1 = \{s_1 \cup \{p\}, s_1 \cup \{\neg p\}\}$	

"The most immediate way in which such an inquisitive context is returned to a stable state is by the addressee providing a complete direct answer to the question followed by a confirmation of this answer by the participants in the conversation, which in turn leads to the addition of the answer to the *cg*. If this happens, the common ground of the conversation becomes one of the common grounds projected by the question" (Farkas and Bruce 2010:95).

FARKAS-BRUCE (2010): A MODELL ELEMEI 5

Egy S reflektív kérdés általi kontextusváltoztatás:

K_4 : 'Oare Petru a sosit deja?' elhangzik a K_1 kezdő input kontextusban

A	Table	B
	$\langle \text{'Oare Petru a sosit deja?' [I]; } \{p, \neg p\} \rangle$	
Common Ground s_1	Projected set $ps_1 = \{s_1 \cup \{p\}, s_1 \cup \{\neg p\}, s_1\}$	

Azokban a nyelvekben, amelyekben a reflektivitás formálisan kódolva van, a reflektív projektált halmazok automatikusan generálódnak (finn, német, magyar, román).

TOVÁBBI HIVATKOZÁSOK

- Jang, Youngjun. 1999. "Two Types of Question and Existential Quantification." *Linguistics* 37:847-869.
- Littell, Patrick, Lisa Matthewson and Tyler Peterson 2010. In: Tyler Peterson and Uli Sauerland (eds.) Evidence from Evidentials. University of British Columbia Working Papers in Linguistics, volume 28. Vancouver, Canada, 89-104.
- Lyons, John. 1977. *Semantics, Vol. 2*. Cambridge: C.U.P.
- Maynard, Senko. 1995. "Interrogatives that Seek No Answers: Exploring the Expressiveness of Rhetorical Interrogatives in Japanese." *Linguistics* 33:501-530.
- Wilson, Deirdre, and Dan Sperber. 1988. "Mood and the Analysis of Non-Declarative Sentences." Pp. 77-101 in *Human Agency*, edited by Jonathan Dancy, J. Moravcsik, and C. Taylor. Stanford CA: Stanford University Press.

KÖSZÖNÖM A FIGYELMET!